

**SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI
RIVOJLANTIRISH VA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB
QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI**

Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi
Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti
"Ekonometrika va statistika" ixtisosligi
bo'yicha 1-kurs tayanch doktoranti

Annotatsiya:

Ushbu maqolada sanoat sohasida amalga oshiriladigan investitsiyalar, investitsiya jarayonlarini optimallashtirish va rivojlantirish uchun samarali iqtisodiy modellashtirish metodlari, respublikaning investitsion jozibadorligini oshirishda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning rolini o'rganish haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: sanoat korxonalari, investitsiya, investitsion jozibadorlik, rivojlanish, istiqbollar, texnologik yangilanish, xorijiy investorlar.

Investitsiya jarayonlari iqtisodiy o'sish va rivojlanishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sanoat sohasida amalga oshiriladigan investitsiyalar iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish, texnologik yangilanishlarni amalga oshirish va eksport salohiyatini kuchaytirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Shunday qilib, sanoat korxonalaridagi investitsiya jarayonlarini optimallashtirish va rivojlantirish uchun samarali iqtisodiy modellashtirish metodlari zarur bo'ladi. Ekonometrik modellashtirish usullari bu jarayonni chuqur tahlil qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Sanoat korxonalari iqtisodiyotning asosiy va muhim qismlaridan biri bo'lib, ularning samarali faoliyati mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Sanoat korxonalari uchun investitsiyalarni jalb qilish iqtisodiy rivojlanishning ajralmas qismi hisoblanadi, chunki investitsiyalar yangi texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda asosiy

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th December, 2024

vosita bo'ladi. Shunday qilib, sanoat korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsiyalarning o'rni juda muhimdir.

Jahonda pandemiyalar sababli so'nggi yillarda to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning global oqimi jiddiy zarar ko'rdi. 2020-2023 yillarda xorijiy investitsiyalarning global oqimi 3/1 qismga pasayib, 1 trillion dollarga tushdi, bu avvalgi, global moliyaviy inqirozdan keyin erishilgan eng past nuqtadan ancha kam. Rivojlanayotgan mamlakatlarda ishlab chiqarish va yangi infratuzilmaga oid investitsiya loyihalari, anyiqsa, katta zarar ko'rdi. Bu katta muammo, chunki xalqaro investitsion oqimlar dunyoning qashshoq mintaqalarida barqaror va inkluziv tiklanishni qo'llab-quvvatlash uchun investitsiyalarni ko'paytirish endi global siyosatning ustuvor yo'nalishi hisoblanadi. Bu infratuzilma va energiya almashinuviga, ishlab chiqarishga va ijtimoiy sohalarga investitsiya kiritishni rag'batlantirishni nazarda tutadi. Vaholanki, hozirgi kunda jahonning rivojlanayotgan mamlakatlarda xo'jalik yurituvchi subyektlar investitsiya loyihalarini moliyalashtirish amaliyotini takomillashtirish, xususan, ularning yangi moliyalashtirish manbalaridan foydalanish darajasini oshirish, davlatning xo'jalik yurituvchi subyektlar investitsiya loyihalarini moliyalashtirish amaliyotiga innovatsion usullarni joriy etishga bag'ishlangan ilmiy tadqiqot amalga oshiriladi. Xususan, mazkur mamlakatlar amalyotida inflatsiya darajasining yuqoidagi hamda investitsion muhit jozibadorligining nisbatan pastligi, jahon moliyasi globallasuvi jarayoni va dunyo iqtisodiyoti integratsiyalasshayotgan bir paytda moliyaviy resurslar shakli sifatida korxonalarga qarz kapitalini jalb qilishdek usulga yangicha shakl va metodlar qo'llanilishi hamda moliyalashtirish manbalarining barqaror emasligi oqibatida xo'jalik yurituvchi subyektlar investitsiya loyihalarini moliyalashtirish amalyotiga ta'sir etayotgan salbiy jihatlarini bartaraf etish ilmiy maqolaning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Ma'lumki, investitsiyalar oqimidagi global o'zgarishlar qulay investitsiyaviy muhitni rivojlantirish, samarador biznesni yuritishga qaratilgan imtiyoz va preferensiyalar taqdim etilishi, institusional sharoitlarni takomillashtirish borasida mamlakatimizda ham qator islohotlar o'tkazilishida o'z aksini topmoqda. Shuningdek, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th December, 2024

makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarga investitsiyalar, eng avvalo, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarni faol jalb qilish, davlat mulki xususiylashtirilgan obyektlar bazasida xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, viloyat, tuman va shaharlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishga doir ko‘plab ustuvor masalalar belgilab berilgan. Sanoat korxonalarini modernizatsiya qilish, ularning raqobatdoshlik darajasini oshirish, eksport salohiyatini rivojlantirish masalalari doimiy e‘tiborimiz markazida bo‘lishi kerak. Shuning uchun xorijiy sarmoyalar va ilg‘or texnologiyalarni hamda axborot-kommunikatsiya tizimlarini barcha sohalarga yanada faol jalb etishimiz bugungi kunning dolzarb masalasi hisoblanadi. Shunday ekan, muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan 2030-yilgacha respublikamizda yalpi ichki mahsulotini 2 barobardan ziyod ko‘paytirishga erishishimiz darkor ” deb ta‘kidlanadi.

Xulosa o‘rnida respublikaning investitsion jozibadorligini oshirishda to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalarning rolini o‘rganish asosida quyidagilarni keltirishimiz mumkin. Jumladan: Respublikaning investitsion jozibadorligini oshirishda, avvalo, davlat tomonidan xorijiy investorlar uchun qulay investitsion muhit yaratilishi kerak. Bunda mavjud qonunchilik amalda ishlashi va turli investitsiya risklarini kamaytirish choralarini ko‘rib chiqilishi xorijiy investorlarni jalb qilishda muhim rol uynaydi. Shunday qilib, O‘zbekistondagi sanoat korxonalariga xorijiy investitsiyalarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri jalb etishda uning to‘g‘ri yo‘nalishlarini va xalqaro tajriba asosida qo‘llash, shuningdek, investitsion jozibadorlikni oshirish uchun chet el mamlakatlari tajribalaridan oqilona foydalanish, investitsiya siyosatini yuritishda alohida e‘tiborga olinishi lozim bo‘lgan jihatlarni aniqlashda xalqaro tajribalarni mamlakatimizda joriy qilish va moslashtirish lozimligini ko‘rsatadi. Asoasan buning natijasida ilg‘or texnologiyalarni tatbiq etish, yangi ish o‘rinlari joriy etish hamda respublika iqtisodiyotining barqaror va bir maromda rivojlanishi ta‘minlanadi. Shuningdek, rivojlangan mamlakatlar tajribasini o‘rganadigan bo‘lsak, chet el investitsiyasi jalb qilinishi ushbu mamlakatlarning yuqori bosqichda taraqqiy etishida hal qiluvchi jihatlardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda mamlakatimizga olib kiritilayotgan

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th December, 2024

investitsiya loyihalarini, birinchi navbatda ustuvor tarmoqlarga, jumladan: neft va kimyo sanoati, transport, energetika, yer osti boyliklarini ishlab chiqarishga, qurilish, telekommunikatsiya tarmoqlari, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini va ularni qayta ishlashga, turizm sohasini yanada rivojlantirishga qaratilishi kerak. Buning natijasida Respublikamizning rivojlanishida, yuqori bosqichlarda taraqqiy etishida zamin yaratiladi. Mamlakatimiz juda katta xorijiy investitsiyalar yo‘naltirayotgan davlatlar qatoriga kirishi uchun barcha shart-sharoitlarga, xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun bir qator qulayliklar ega. O‘zbekiston dunyo hamjamiyati oldida o‘zining ijtimoiy iqtisodiy rivojlanish darajasi, jaxon xaritasida geografik joylashishi, tabiiy resurslarni tarkibi va zaxirasi, mamlakatimiz tomonidan olib borilayotgan iqtisodiy siyosat va boshqalar bilan muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Astanakulov O.T. (2020) Korxonalar investitsiya faoliyati tahlili metodologiyasini takomillashtirish. –T.: TMI, iqtisodiyot fanlari doktori (Dsc) dissertatsiyasi avtoreferati, -16 b.
- 2.Bodie, Zvi. (2011) Investments / Zvi Bodie, Alex Kane, Alan J. Marcus.—9th ed. p. cm.—(The McGraw Hill/Irwin series in finance, insurance and real estate), P.994
- 3.Quvatova, G. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISHNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH AHAMIYATI. *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 3(2), 96–98.
- 4.Quvatova, G. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 3(2), 110–114.
- 5.Quvatova, G.. (2024). SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA JARAYONLARINI RIVOJLANISHINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI. *Журнал академических исследований нового Узбекистана*, 1(7), 92–96.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th December, 2024

6.SANOAT KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH STRATEGİYALARI. (2024). *Ta'limning Zamonaviy Transformatsiyasi*, 14(1), 327-335.

7.SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI. *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*, 2023-yil, oktabr, 33-39.